

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Piątek dnia 15 Kwietnia v. s. 1821 roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Dokończenie Najwyższego ukazu, o założeniu miasta Nagayska. (p. N. 44)

7) Budowę uskutecznić nie inaczej, tylko podług planu; zatem polecić wojennemu gubernatorowi, ułożyć plan takowy z należytemi szczegółami i przedstawić przez sprawującego ministerium spraw wewnętrznych na potwierdzenie Nasze.

8) Nagaycy, którzy pobudują domy w mieście i policzeni zostaną tam do stanu kupieckiego i mieskiego, mają prawo handlu równie w samem mieście Nagaysku, jak i w całej gubernii tauryckiej, bez opłaty gildyjnych podatków przez cały przeciąg czasu ulgi. Ci zaś z nich, którzy przed upłynieniem tego czasu zechcą trudnić się handlem i przemysłem w innych miastach Rosyi, powinni podlegać opłacie podatków podług gildii i stanu ich, na mocy praw teraz będących.

9) Z liczby należących do Nagayców rybołówstwa na morzu azowskiem i innych artykułów, zostawić dla tego zakładającego się miasta dochód od tych z pomienionych artykułów, które znajdują się w okresie miasta i jego portu. Nadto na wzór Odessy na pobudowanie w Nagaysku gmachów publicznych i na inne ku powszechnemu użytkowi zakłady, obrócić na rzecz tego miasta na lat dziesięć dochód z sprzedaży napojów, nie zostawiając jednak miastu prawa rozrządzania tą sprzedażą, która ma się uskutecznić na ogólnych postanowieniach.

10) Sprawowanie policji w mieście zostawić pod wiedzą naczelnika Nagayców, przydawszy mu ku pomocy, podług uwagi wojennego gubernatora, jednego częściowego przystawę.

11) Otwarcie magistratu odłożyć do czasu, póki się miasto nie zaludni dostatecznie; ułatwianie zaś sporów między Nagaycami i w rozprawach ich z ludźmi postronnymi, zostawić na takiej osnowie, jak przepisano w ustawie z dnia 13 maja 1805 roku, względem zarządzania nimi wydanej.

12) Naczelnik Nagayców, co do sprawowania miasta, zostaje w bezpośredniej podległości gubernatora cywilnego tauryckiego, któremu obowiązany jest zdawać sprawę ze zbioru i użycia sum z dochodów miejskich, dla jej rozpatrzenia, gdzie należy, podług ustanowionego porządku.

13) Przy uwolnieniu od płacenia do skarbu podatków w przeciągu czasu ulgi, Nagaycy i innych narodów ludzie, którzy w nowem mieście osiadą, nie wyymują się od miejskich i ziemskich obowiązków, które zarówno z innymi mieszkańcami gubernii z ogólnego rozkładu ponosić powinni.

14) Wszystkie te rozrządzenia polecić gubernatorowi cywilnemu tauryckiemu pod głównym kierunkiem wojennego.

A U S T R Y A.

Lwów, dnia 16 kwietnia. Dnia 12 b. m. odprawiono się tu dziękczynne nabożeństwo za tak

szczęśliwe i pomyślne ukończenie wojny przeciwko Neapolowi. Celebrował JW. Prymas Królestwa JX. Arcybiskup Hrabia Antkiewicz. Przytomnymi byli JW. Prezydent gubernialny Hrabia Taaffe na czele urzędników rządu krajowego, tudzież JO. Xiążę Rouss generał naczelnie dowodzący ze sztabem jeneralnym, deputowani stanów krajowych i wszystkie władze. Załoga wystąpiła w paradzie pod bronią, podczas mszy dawała trzykroć ognia, a działa odpowiadały wystrzelane za miastem.

F R A N C Y A.

Paryż, dnia 31 marca. Prokurator królewski przy sądzie izby parów, stosownie do jej wyroku nakazującego, aby 24 (tu ich nazwiska wymienione) byli oskarżeni jako sprawcy i spółnicy spisku uknowanego, a d. 19 sierpnia r. p. odkrytego, przeciw osobie i na życie Króla, tudzież członków rodziny królewskiej, z zamiarem i postanowieniem obalenia i zmienienia rządu królewskiego, uzbrojenia przeciw niemu obywatelów, a powołanie na tron cesarski byłego Króla rzymskiego (syna Napoleona), powtórnie, aby 10 innych, którzy o tym spisku wiedzieli, a nie donieśli, oskarżyć także; oświadczył, że z protokółów, zeznań świadków, badań oskarżonych i innych dowodów okazało się, iż utworzono w Paryżu przy ulicy Cadet zakład pod nazwiskiem: Bazar français, przeznaczony niby na wystawienie publiczne plodów kunsztu i handlu, któreby artyści, rękodzielnicy i kupcy sprzedać pragnęli, w rzeczy zaś samej był zakładem spisku. Zakład tego nibyto przemysłowego był zawiadowcą Sauset półkownik niegdyś w starej gwardyi.

Dnia 30 marca przed wieczorem pomyślano i przyprowadzono do Paryża byłego półkownika huzarów w dawnym wojsku, który skazany na wygnanie należał do osadników Pola Przytułku w Ameryce, a teraz bez uzyskania pozwolenia powrócił do bytowszyny. Przy rogatkach wsadzono go do pojazdu i do więzienia opactwa przywieziono.

Monitor paryzki umieścił wypis listu z gazety londyńskiej Morning Chronicle zapewniającego, iż tak burzliwe były obrady w obu izbach parlamentu hannowerskiego, że ministrowie tamtejsi musieli użyć władzy królewskiej ogłaszając parlament za rozpuszczony. Dodał tenże list, iż średnia klasa hannoveranów mocno domaga się zniesienia przywilejów szlachty, i że wielkie w tym kraju jest nieukontentowanie.

Gazety paryzkie doniosły, iż okropna burza dała się we znaki przy brzegach Sycylii, Malt i Afryki. Wsczęła się d. 7 marca wieczorem, i przez trzy dni trwała. W Malcie warownia Ricasoli prawie całkiem zniszczona. Jeden z bastyonów nie mógł się oprzeć nawałności morza; popsuło go, i 9 wielkich dział pochłonęło. Wspaniałe tamy popsyte, a ogromna skala w morze wpadła. Brzegi Barbaryi w Afryce bardziej je-

szcze ucierpiał. Przeszło 200 okrętów kupieckich w Tunis i Bonn zatopiło się lub pogruchotało. Trzy fregaty tunetańskie tenże los spotkał, a przeszło 3,000 trupów ludzkich wyrzuciło morze na brzegi.

Paryż, dnia 4 kwietnia. Między cudzoziemcami obecnymi teraz w tutejszej stolicy ściga powszechną ciekawość W. Podkomorzy rosyjski Hrabia Naryszkin, który własnoręczne Monarchy swego pismo Królowi francuzkiemu przyniósł i w tej mierze osobne miał wysłuchanie. Spodziewany tu jest także Hrabia Nesselrode rosyjski minister spraw zewnętrznych. Głoszą, iż w ważnym ma przybyć poselstwo. Powrócił tu z Laybach margrabia Feronnay poseł nasz przy dworze rosyjskim.

W nocy z 27 na 28my marca rozrzucono w koszarach artylleryi francuzkiej w Strasburgu rewolucyjną odezwę, w której wyrażono, że lubo chcą ją przeciw mieszkańcom pobudzić, oni przecie broni jej nie boją się, bo są przekonani, że i żołnierze są francuzami. Odezwę temi słowami zakończono. *Niech żyje wolność i obywatelska konstytucya 1791 roku.*

HISZPANIA.

Na sessyi dnia 15 marca odesłano do właściwej komisyy kilka zaskarżeń o przestąpienie konstytucyi. Podano wniosek o nowe wydanie konstytucyi stanów z kartami pięknie rżniętymi, a stosownymi do osnowy każdego jej rozdziału. Odesłano do komisyy właściwej z wystawieniem potrzeby nakazania, aby nie wpuszczać do Hiszpanii z Francyi wydrukowanych tam mnóstwa exemplarzy konstytucyi w języku hiszpańskim. P. Bangueri złożył powszechny plan skarbowy, który do takiejże komisyy odesłano. Odesłano do komisyy prawodawczej wniosek, aby wojskowi mogli głosować na wyborach, lubo nie mają stałego mieszkania.

Na tejże sessyi odesłano do komisyy skarbowej wniosek względem podźwignienia kredytu publicznego, i przywiedzenia papierowych pieniędzy do równi z brzęczącymi, we 4ch latach. Odesłano także do właściwej komisyy kilka skarg na władze publiczne o uchybienia konstytucyi. Wyznaczono osobną komisją do rozważania postępków mieszkańców okolic miasta Alcoy, którzy w liczbie 1,200 przyszli uzbrojeni do tego miasta, i potłukli lub spalili maszyny do przedzenia wełny. Kazano zdać w tej mierze sprawę jak najszybciej. Czytano po raz pierwszy projekt prawa względem mostów, grobel i kanałów w Hiszpanii. Minister spraw wewnętrznych doniósł stanom o przybyciu do Hawany generała naszego w Ameryce Morilla, z dwoma kommissarzami Beliwara prezesa rządu, i naczelnika wojska rzeczypospolitey kolumbijskiej, tudzież o ich stamtąd wyjeździe do Hiszpanii.

Na sessyi dnia 16 odesłano do komisyy prawodawczej propozycją imieniem króla wniesioną za kanonikami, którzyby się sekularyzowali w Rzymie, a którzy tam jako księża rzymscy mieszkają, tudzież za temi osobami, które przyjęły urzędy w obcych krajach, lub w nich od pięciu lat bez pozwolenia rządu mieszkają, aby ich uważać za obywateli hiszpańskich. Odesłano także do komisyy wojennej zdana rzecz o stanie sprawy gwardyi bokowej króla. Odesłano nareszcie do komisyy duchownej i prawodawczej wniosek Pana Barneben, ażeby przyrzec rotę przysięgi, wykonywaney przez biskupów hiszpańskich, którą on za podkopującą władzę cywilną poczytał. Roztrząsały potem stany urządzenie swoje wewnętrzne, i przyjęły na tej sessyi 67 jego artykułów. Przytaczamy niektóre. I

tak: „W głębi sali będzie tron tak urządzony, aby na sessjach królewskich (zagajający i ukończający obrady) urzędnicy nadworni królewscy mogli stać naokoło tronu. Na stole przed prezesem będzie krzyż, a przy nim po dwa exemplarze konstytucyi, urządzenia, o którym mowa, i kodeksów. W artykule 7mym przepisano, aby publiczność miała wygodne siedzenie na galeryach, ale żeby kobiety nie bywały na sessjach. Tu się wsczęły spory. P. Romero Alpuente utrzymywał, że kobiety takie prawo mają znajdowania się na obradach prawodawców, jak i na kazaniach w kościele. Niektóre z nich, rzekł, ożywiają gorliwość towarzystw patryotycznych, do których milej im jest uczęszczać, niż na widowiska teatralne. P. Moscoso powiedział, że powinnością jest kobiet pilnować gospodarstwa w domu i dozorować dzieci. Widzieliśmy, powiedział, jaki w stanach kadyskich wynikał nieład z obecności kobiet na ich obradach, tak dalece, iż musiano je z nich wyłączyć. Gdy przyszło do głosowania, utrzymał się ten artykuł większością 85 głosów przeciw 57.

Na sessyi dnia 17 rozprawiano nad dalszymi artykułami wewnętrznego stanów urządzenia. Artykuły dotyczące się utrzymania porządku na sessjach są bardzo ostre. I tak: Gdy mówi który z deputowanych, powinna być jak największa cichość zachowana. Niewolno nikomu głosu przerywać. Wykraczającego w tej mierze deputowanego wezwie prezes do porządku i umiarkowania, a gdyby potrójne wezwanie nie skutkowało, może mu nakazać ustąpić z sali obrad przez resztę sessyi, co taki deputowany ma natychmiast wykonać. Trybunał na sądownie deputowanych w rzeczach kryminalnych składać się będzie z dwóch izb, z których jedna będzie pierwszej, a druga ostatniej instancyi. Członkowie tego trybunału będą losem wybrani z grona stanów, a co dwa lata odnawiani będą. Wyrok oskarżenia wydadzą stany większością głosów na tajnej sessyi, po wysłuchaniu deputowanego pościągniętego do sądu, i zdanej sprawie przez osobną komisją. Ostateczny wyrok tego trybunału weźmie swój skutek bez nowego odwołania się do stanów. Artykuły 73 i 74 pozwalające ministrom bywać na obradach stanów dla dawania objaśnień w potrzebie, dały powód do żwawych sporów. P. Moreno Guerra utrzymywał, że to się przeciw 125 artykułowi konstytucyi. Mówił obszernie o potrzebie wolnej i otwartej opozycyi dla dawania na rząd biencosy. Hrabia Toreno mówił z umiarkowaniem i grzecznością. Dowodził, iż prawdziwym interesem rządu repreatywnego nie jest to, aby władza była zawsze w nieprzyjacielskim względem siebie stanie, ale tylko w stanie wzajemnego dozoru wania siebie, któreby dobro publiczne przez ich spółdziałanie i zgodność zapewniło. Skończyło się na tem, że ministrowie powinni bywać na sessjach publicznych, ale muszą wychodzić, gdy stany do głosowania przystępują. Nie wyznaczono im osobnego miejsca, ale będą zasiadali, gdzie który zechce, między deputowanymi. Po przyjęciu artykułów wewnętrznego urządzenia się stanów, komisya duchowna zdała sprawę o wniosku, aby zakazać zupełnie wyprowadzania pieniędzy z kraju do Rzymu za bulle i wszelkie dyspensy, a komisya radziła przyjąć ten wniosek. Przeczytano potem wniosek deputowanego Torres względem zawarcia konkordatu z papieżem, i wniosek, aby wezwać rząd, żeby karał przyrzec reguły zakonów wojskowych, i zastosować je do ducha konstytucyi. W końcu, czytano pismo ministra spraw zagranicznych donoszące stanom o przybyciu do Bordeaux we Fran-

cyi 8 deputowanych z nowey Hiszpanii (w Ameryce), którzy niezwłocznie do Hiszpanii przybędą.

Na sessyi dnia 18 czytano i odesłano do kommissyi wniosek kilkunastu członków zakonu S. Franciszka z Pauli, ażeby znieść cały ten zakon. Roztrząsano potem daley wniesiony dawniey projekt prawa względem oświecenia publicznego. Nareszcie minister morski doniósł, iż P. Cano Manuel wykonał przysięgę, i objął już ministeryum sprawiedliwości.

Na sessyi dnia 19 rozprawiano daley o projekcie prawa tyczącym się oświecenia publicznego. Na téjże sessyi kommissya zdała sprawę o petycyi 113 mieszkańców Madrytu, proszących, aby im pozwolono zgromadzać się dla rozprawiania o rzeczach politycznych, i podała projekt uchwały w téj mierze, który opiewa, iż obywatele, chcący zgromadzić się dla rozprawiania o rzeczach politycznych, powinni być w zupełném używaniu praw swoich cywilnych, donieść władzy cywilney o miejscu i godzinie ich schadzki, dodać swe nazwiska, i gdzie który mieszka; uwiadomić, kto obrany prezesem towarzystwa schodzącego się, a ten powinien czuwać, aby w mowach członków jego nie zbaczano od rzeczy; żeby zbaczającemu przerwał mowę, jeśliby wyrazy jego były kryminalne i uznane za takie przez 4 innych członków; wtedy zaś powinien o tém, jak i o mówcy takim, donieść władzy cywilney, która rzecz tę odeszła do sądu przysięgłych, a ten wyrzecze, czy jest kryminalna lub nie, i dopiero postąpi się podług praw. Prezes z cenzorami towarzystwa tego będzie odpowiedzialny za rozruch, jeśliby go nie starał się powściągnąć, i nie donieść sprawcy jego. Rzecz, o której towarzystwo chce rozprawiać, ma być 24 godzinami zwiastowana. Towarzystwa takowe mają być uważane za prywatne tylko schadzki obywatelów.

Ogłoszono już nazwiska deputowanych, wykrasnionych do składu trybunału stanów, na dwie izby podzielonego, dla sądzenia deputowanych obwinionych o występki kryminalny. Ogłoszono także ustawę królewską z dnia 15 marca oznaczającą klasztory, które się utrzymają, a które będą w całym królestwie zniesione. W Madrycie pozostanie ich 15.

Dnia 13 marca schwytano czterech ludzi, którzy dnia 4 rozbili pocztę idącą z Arragonji i Katalonii do Madrytu, i osadzono ich w więzieniu w Siguenza. Schwytano zaś ich w folwarku należącym do Xięcia Infantado.

Piszą z Madrytu pod dniem 20 marca, że kilkanaście liniowych i innych wojennych okrętów hiszpańskich, wypłynęło z portów naszych prawie jednegoż dnia i na jednoż przeznaczenie (zapewne do Neapolu), a za nimi i te, które dla zasłony handlu naszego przed algierczykami i t. d. pospół z eskadrą niderlandzką krążyły.

PORTUGALIA.

Nadeszła do Lisbony przez Londyn z Ameryki wiadomość, iż w Rio-Janciro, w Brezylji, przysposabiano eskadrę mającą zawieść królewica naszego Don Pedro do Lisbony, gdzie mieszkać będzie jako rejent królestwa naszego.

Gazety nasze ogłosiły 37 zasad konstytucyi portugalskiej przyjętych przez stany, które doniosło się cząstkowo, a te są takie:

„Powszechnie stany nadzwyczajne narodu portugalskiego przed zajęciem się konstytucją polityczną, uznały następujące prawidła, mające służyć jey za zasady, jako zdolne zabezpieczyć osobiste prawa obywatelów, i zakreślić granice politycznych władz kraju.

Dział I o Prawach obywateli.

Artykuł 1) Konstytucya polityczna narodu por-

tugalskiego utwierdza wolność, bezpieczeństwo i własność każdego obywatela. 2) Wolność zależy na możności każdego czynienia tego, czego prawo niezabrania. Utrzymanie zaś téj wolności polega na ścisłym praw zachowywaniu. 3) Wolność osobista polega na opiece, którą rząd powinien dawać każdemu ku zachowaniu praw jego osobistych. 4) Nikogo nie można uwięzić przed dowiedzeniem mu występku. 5) Wyjęci są od tego ci, którzy zostawiać będą w przypadkach konstytucją przewidzianych; lecz w tych przypadkach sędzia powinien przytoczyć we 24 godzinach pobudki uwięzienia obywatela. 6) Prawo oznaczyc kary nie tylko na sędziego, któryby samowolnie wyrzekł uwięzienie kogo, ale i na tych, którzyby ten jego rozkaz wykonali. 7) Własność jest rzeczą świętą i nietykalną, którą każdy obywatel może podług swej woli, ale zgodnie z prawem, rozrządzać. Gdy z niej dla użytku publicznego będzie wyzuty, musi być za nią z góry wynagrodzonym. 8) Wolne objawienie myśli jest jednym z najsławniejszych praw człowieka. A przeto każdy obywatel może, i nawet bez poprzedniey cenzury, objawiać zdania swoje o wszystkich rzeczach; wszakże jest odpowiedzialny za nadużycie téj wolności, a to w przypadkach i w sposób, jakie prawo oznaczy. 9) Stany zajmą się jak najszybciej takowem prawem, i wyznaczą osobny trybunał, który dawać będzie opiekę wolności druku, i razem karać wykroczenia z tego nadużycia wynikające. 10) Wszakże, sądzenie o tém nadużyciu w rzeczach religijnych, i cenzura pism tyczących się dogmatów wiary i moralności, należeć będą do biskupów, którym rząd da pomoc do ukarania występnych. 11) Prawo jest dla wszystkich jednakowe i równe. Do żadnych przywilejów nie można odwoływać się w sprawach cywilnych i kryminalnych; nikogo nie można wyjąć zpod naturalnych sędziów jego, i nie można mieć osobnego dla siebie sądu. Przepis ten nie stosuje się do spraw, które ze swej natury należeć będą do szczególnych trybunałów, a to podług trybu, jaki prawa przepiszą. 12) Żadne prawo, a zwłaszcza prawo karzące, nie będzie ustanowione bez istotnie nagłej potrzeby. Każda kara powinna być stosowną do wykroczenia, i nie może hańbić nikogo, tylko osobę zbrodniarza. Znoszą się: konfiskata majątków, infamia, chłosta, piętnowanie, tortury, zgola, wszystkie kary okrutne i hańbiące. 13) Piastowanie wszelkich urzędów publicznych otwarte jest dla wszystkich obywatelów, w czém same jedynie talenta i cnoty stanowią różnicę. 14) Każdy obywatel może podawać na piśmie stanom i władzy wykonawczej zażalenia, skargi i petycje, a te muszą być roztrząszone. 15) Tajemnica listów jest nietykalna, a za jakiegokolwiek przeciw temu prawu wykroczenie, administracya poczt surową odpowiedzialność ściągnie na siebie.

WŁOCHY.

Turyń dnia 28 marca.

Gazeta turyńska i nowe dzienniki *la Santinella Subalpina* z d. 24 i 25 marca zawierają co następuje:

„Nie potrafimy opisać zapалу, z jakim wszyscy żołnierze *kontyngensowi*, którzy w domach swoich spoczywali, zbiegają się pod chorągwie. Ziemia nasza jest matką walecznych. Posłuszeństwo i karność wojska ożywiają zaufanie mieszkańców Turynu, zostawionych przez kilka dni samym sobie. Na pochwałę prawdziwych przyjaciół oyczyzny powiedzieć należy, iż pomimo nieobecności wojska liniowego w téj stolicy, dobry porządek i spokojność nie były w niej naruszone, za co niech będą dzięki czuwaniu gwardji miejskiej i żandarmeryi. Tymczasowa junta nie

opuściła steru rządu, i ogłosiła się za nieustającą. Nie przestaje zajmować się publicznymi sprawami, i wcale o ocaleniu oyczyzny nie rozpacza. Władza municypalna (*dekuryońska*) czuwa niezmordowanie nad publicznym bezpieczeństwem, a my wszyscy przeniknięci potrzebą zachowania Królom naszym tej piękney części ziemi włoskiej połączoney i całej, wspieramy rząd i powszechne żywienie surowém sprawowaniem się i mądrymi radami. Prowincye dają nam w tej mierze przykład. Europa ma na nas zwrócone oczy; nie wątpi o naszym meztwie, którego daliśmy nieobojętne dowody. Pokażmy się połączonymi; stańmy się godnymi królów naszych, Włoch całych, nas samych, i imienia naszego."

Junta tymczasowa ogłosiła co następuje: „Zważając stan, w jakim jest teraz kraj; zważając, iż jest konieczną i nagłą potrzebą, ażeby nieład powszechny i niezgodność użytych środków w każdej prowincyi ustały dla uniknienia anarchii, uchwała co następuje: Będzie mianowany dla każdej prowincyi naczelnik polityczny (*Capo politico*), od którego zależć będą wszystkie inne władze i urzędnicy prowincyi we wszystkim, co się tycze administracyi. Ten naczelnik polityczny znosić się powinien z ministrem spraw wewnętrznych, i podawać mu potrzebne środki i t. d. Działo się w Turynie dnia 23 marca 1821."

„Na miejsce Hrabiego Christiani, który prosił o uwolnienie siebie od urzędu dyrektora jeneralnego policyi w królestwie, mianowała tymczasowa junta dnia 23 marca Pana Ferrero.

podpisano: *Morentini* prezes.

Dalpazzo sekretarz.

TURCYA.

(z gaz. lwow.) Konstantynopol dnia 26 lutego. Sultan, uwiadomiony o klęskach, które woysko jego pod dowództwem *Izmaela Baszy* i *Mahmuda Baszy* poniosło w różnych potyczkach i wycieczkach, uczynionych z zamku przez *Alego Baszę*, będącego w porozumieniu i wspólnem działaniu z dawnymi swoimi stronnikami i poddanymi, zdaje się, iż uchylił swoje zaufanie od owych dowódców. Obadwaj dowiedli, że im braknie tak na potrzebnych umiejętnościach wojennych, jak nieodzownem porozumieniem się z mieszkańcami prowincyi, które były dawniej pod Rządem *Alego Baszy*. Ci nieszczęśliwi, miasto, aby ze stanu rozpaczey przeszli do lepszego bytu, widzą raczej siebie i swoje szupłe majątki wystawione kupie wyuzdanych żołnierzy, nieznających karności, oszczędzania i posłuszeństwa. Nieroztropność i zarozumienie, a może i zdrada wielu owych dowódców, którym od 6 do 8 miesięcy powierzono wyprawę przeciwko *Alemu Baszy*, tudzież wyuzdana swawola i łupieztwo żołnierzy tureckich zrobiły *Alemu* (którego upadek już był uchwalony lecz źle kierowany) tyle stronników i tyle go wsparły, że nawet zapomniano na dawne i liczne jego okrucieństwa i zbrodnie. Sultan zaufać chce zupełnie znanemu z waleczności i okazanych talentów *Churschid Mehmed Baszy*. Jemu powierzone jest wyłączne i bezwarunkowe dowództwo, wszyscy inni Baszowie będą pod jego rozkazami; mianowany on jest razem *Beglerbegem* (Wielkorządcą) *Romeli*. Przygotowania i uzbrojenia do rozpoczęcia znowu wojny idą z pośpiechem; wyszło niedawno wiele kompanii artyleryi i bombardyerów, dla łączenia się z woyskiem, naladowano oraz na okręty mnóstwo bomb, dział i zapasów wojennych różnego rodzaju.

Nieporozumienia zaszły pomiędzy *Persyą* i *W. Portą* częścią przez naruszenie granic, częścią z powodu obrazy wyrządzonej jednej z żon *Scha-*

ha, podczas jej podróży do *Mekki* w *Erserum*, stały się przyczyną do posłania nadzwyczajnego posła *Mustafę Agę*. Poseł ten naradzał się po kilka razy z *Reis Effendim*, mówił mu o potyczkach wydarzonych między woyskiem *Hafir Alego Baszy* (Wielkorządcy *Karzy*) a perskim *Serdarem* (jenerałem) *Hussein Chanem*. Jenerał ten żądał zbroyną ręką od *Baszy* odesłania więcej jak tysiąca rodzin *Kurdyskich*, które opuścili *Persyę* i osiadli w kraju tureckim. *Basza* nie chciał na to żądanie zezwolić. *Hussein Chan* uderzył nań z przemagającą siłą, jak mówią, zajął dwie twierdze na granicy. Aby krokom tym nieprzyjacielskim położyć koniec, *Mustafa Aga*, którego przybycia ministeryum perskie oczekuje, powrócić ma do *Teheranu* z listami od Sultana do *Szacha*; listy te wymagają cofnienia woysk z owych twierdz i zapewnijają, że Wielkorządcy *Karzy* i *Moschu* odbiorą natychmiast rozkazy odesłania owych *Kurdysów* do *Persyi*.

Dostrzegacz austriacki z d. 9go kwietnia donosi z *Konstantynopola* pod datą 10 marca o ważnych i niespodziewanych odmianach zaszłych podówczas w ministeryum *W. Porty*, o których przyczynie różne biegają wieści. *W. Wezyr* (*Karakulak*) odebrawszy d. 7 w wieczor własnoręczny rozkaz cesarski, zawierający te nowe urządzenia, wezwał natychmiast urzędników nowo mianowanych, aby nazajutrz rano stawili się u dworu, zawiadomił oraz dotychczasowego ministra spraw wewnętrznych (*Kiaja Beg*) i marszałka państwa (*Czausz Baszy*) że Jego Sultańska Mość nadał komu innemu ich urzędy, nie oświadczając wszelako szczególney Sultana niełaski. Nazajutrz minister spraw zewnętrznych (*Reis Effendi*) *Dzani* *Salih Mehmed Efendi*, zaszczycony został furtrem ministra spraw wewnętrznych, a urząd jego poruczony został sekretarzowi podpisującemu imię Sultana (*Niszandzy*) *Hamid Bejowi*; temu to samemu, który jako pełnomocnik *W. Porty* należał do ukłauów niedawnych z posłem rosyjskim. Uwolniony po nim urząd sekretarza, poruczony został *Hussin Bejowi*, który przed kilkunastu laty był ministrem spraw zewnętrznych w obozie *W. Wezyra* i przez krótki czas marszałkiem Państwa. Tym został dotychczasowy nadzorca mennicy (*Sarbchane Emi*) *Hairiillah Efendi*, który urządowanie swoje na samym wstępie processem przeciwko dzierżawcom mennicy cesarskiej *Dusoglum* naznaoczył. Następniem jego został *Ata Efendi*, nadzorca młynów próchowych (*Beriuchane Nasiri*), zastąpiony przez *Saliha Agę*. Naybardziej uderzającym było nagłe oddalenie dragomana (tłómacza) *W. Porty*, *Janko Kellimachiego* w d. 8 w wieczor z rozkazem, aby natychmiast poszedł do *Kayssarie* na wygnanie. Tej samej godziny dostał urząd jego *Beisade Konstantyn Morusi* i zaraz na drugi dzień rano objął urządowanie. Ważne te odmiany zajmują lud, osobliwie janczarów, którzy od czasu odebranego żołdu zdawali się spokojniejszymi. Niepomyślność w przedsięwzięciach z *Alim Baszą*, wzbudziła wielkie nieukontentowanie.

Dnia wczorayszego w *Pera* był pożar. Kancelarya posła rosyjskiego i dwa domy doń przypierające stały się pastwą płomieni. Dziś przed południem zdarzyło się to samo w *Scutari*. *W. Sultani* i *W. Wezyr* pośpieszyli kierować gaszeniem pożaru.

Kurs wileński na assygnaty od dnia 9 kwietnia: rubel srebrny, 3 ruble kopiejek 90, czerwony złoty nowy rubli 12 kopiejek 8, stary rubli 11 kopiejek 88; imperyal rubli 37, kopiejek 190.

Wilno dnia 15 Kwietnia 1821 roku v. s.

Podziękowanie.

Dnia 11 t. m. w czasie przejazdu z Wilna przez Ostrą bramę, zgubione zostały pieniądze w ilości rubli sr. 160, które znalazłszy starozakonny *Ayzik Hirszowicz Rozen*, w Wilnie mieszkający, w zupełności liżey podpisanemu, jako właścicielowi powrócił. Tak cnotliwy jego postępek, prócz danych mu w nagrodę wedle przyrzeczenia r. sr. 30, zasługuje na wdzięczność moją i podanie do publicznej wiadomości. Dnia 13 kwietnia 1821 roku, Wilno. Ignacy Misiewicz Rejent.

Doniesienie Teatralne.

1. W następującą niedzielę, to jest dnia 17 kwietnia przez kompaniją Artystów Dramatycznych Polskich, dana będzie wielka Czarodziejska Opera, znana na teatrze Petersburskim pod nazwiskiem *Rusalki*; teraz na język Polski przetłumaczona, i zastosowana do zwyczajów krajowych we 3 aktach pod tytułem: *Syrena Dniestru* część druga; trzecia część teyże Opery daną będzie we Wtorek to jest dnia 19 kwietnia. Sławna ta i głośna w dziejach teatru sztuka, z należytą okazałością i dokładnością przedstawiona będzie, nieoszczędzając mnogich na jey należyte oddanie nakładów, których wynagrodzenie, przedsiębiorca Teatru jedynie we względach publiczności pokłada.

G. Kamiński Dyr. T. Pol.

Arendowna dzierżawa.

1. Dworzońska Ptu Kowień. opieką, celem wyłączenia skarbowey zaległości na majątkach, jako to: *Wojewodziskach JW. Ignacego Bołcewicza Sędziego Gran. Ptu Witkom, i Serbinach W. Miłoszowej majorowej woysk pol. liczącej się, także na zamiar zyskania funduszowych procentów do XX. misjonarzów Wileń. z majątków W. Borewicza Sędziego Gran. Kowień. Borewicz i Burbi-szek, należnych, też majątki z powodu rzeczonych zaległości, i osobno majątki Grabówkę i Dyjakiszki po zejściu Karola Mejerera, z powodu nieprzybywania ku rozrządzeniu onych, skutkiem ukazu Lit. Wileń. Cł. Sądu 2go Depart. opiekunów matki jego W. Eufrozyny Mejerowej Prezydentowej Ziem. Kowień. w zawiadywanie swoje oddane, w pte Kowień. leżące i taryfowane, postanowisz w arendowne dzierżawy, pierwsze na czas odpowiedni uzyskaniem rzeczonych zaległości, ostatnia zaś, to jest: po Mejerowskie trigentnym tylko kontraktem więcej dajacemu z publicznego targu w mieście Kownie przy aktach opieki zpełniać się mającego, wypuszczając termin onego pierwszy dnia 21 drugi dnia 22 a trzeci i ostateczny dnia 23 mca apryla roku idącego 1821 oznacza, czym posrednictwem policyi wpcie i przez gazetę Kur. Lit. powszechnie ogłosić postanowiła (i ogłosiła) z tem, iż każdy do wzmienionych dzierż. konkurent chcący się informować o inwentarzach lub warunkach kontraktów (które bydy mogą naydogodniejszy) każdego czasu w kancelaryi teyże opieki dostateczną znalść może wiadomość. Dat 1821 roku mca apryla 5 dnia. Onufry Suskień pisał z Ziem. Ptu Kowień. Sekretarz Wincenty Swolkień.*

3. Ponieważ w terminie dnia 17 marca m. p. folwark Mieżany należący do infulacyi Gieranonskiej w powiecie oszmiańskim położony, nie został wypuszczony w dzierżawę, przeto rząd uniwersytetu naznaczył jeszcze jeden termin dnia 19 kwietnia m. t. do układu na trzyletnią dzierżawę tegoż folwarku; ktoby życzył konkurować o rzeczony folwark, ma się stawić w kancelaryi uniwersytetu na dzień oznaczony o godzinie 6 po południu z prawną swiadcą.

Sekretarz Felix Mierzejewski.

3. Litewsko Wileński gubernialny Rząd z powodu że na termin wprzód naznaczony, to jest dzień 1szy niniejszego aprila mca nikt z życzących nie jawił się dla wzięcia z licytacji całego domu na Zarzeczcu znajdujacego się byłego Wileńskiego kupca *Alexandra Słuckiego* lub częściami w arendę, od dnia 23 opryla do 29 7bra bieżącego roku z opłatą z gury za cale potroczo oświadczoney przy licytacji pieniężney ilości; naznaczywszy powtórnie dla pomienionej licytacji dzień 13 tegoż apryla, wzywa życzących iżby raczyli przybyć na ony do tegoż Rządu. Dat opryla 7 dnia 1821 roku. Kazimierz Nowicki Sekretarz.

Wezwanie pretensorów.

1. W witebskiej gubernii duneburskim pcie, dla jednoczasowey wszystkich wierzycieli W. Alojzego Kaweckiego podsejda dunebur. satysfakcyi, naznaczonego sądu taxatorsko - exdywizorskiego zjazd do majątności Okry na dzień 23 kwietnia bieżącego roku przez urzędowe obwieszczenie na dniu 26 marca nastale ogłoszonym został, że zaś pomieniony sąd uprzednio zapowiedział, iż w kontynuacyi rozpoczętego dzieła za pierwszym swoim zebraniem się przystąpi oraz do ostatecznego już sprawy całej rozwiązania; gdyby więc wszyscy pretensorowie z dowodami swemi przed Sąd Exdywizorski w Okrze od dnia 23 apryla niniejszego roku reasumować się mający, stawali: a za niejawieniem się, niechybną amissyą rzeczy dekretem remissyynym zapowiedzianą, własnemu tylko przypisali zaniedbania; kancelarya tegoż Sądu przez gazety krajowe ostrzega. Roku 1821 dnia 29 marca.

Michał Żołędz Ziem. Dunebor. i Exdyw. Reg.

Wezwanie kredytorów Łabowskich.

2 Rząd Gubernialny Lit. Wileń. w skutek rezolucyi swojej dnia 31 ominionego mca marca uczynionej, wzywa kredytorów Łabowskich, dla których za pretensye wydzielone są mieszkania w domu onych Łabowskich, w mieście Wilnie sytuowanym, zupełney ruinie przez niedozor uległym, mianowicie Wielebnych Wileńskich PP. Wizytek, Bogusława i Maryannę Pożarskich, Ludwika Abramowicza, Reginę Geystrówą, Tomasza Reysera, Krzysztofa Welera, Jana Minikiewicza, Gutkę Fiszelową, Tadeusza Piotucha, Johana Tyra, Dominika Korsaka, Ambrożego i Annę Korsakow, Tomasza Życkiego, Symsona Abramowicza, Daniela Paszkiewicza, Tomasza Ławreckiego, Magdalene Łabowską, Katarzynę Galową W. Symona Malewskiego, Andrzeja Butkiewicza, Leybę Leyzerowicza, Tadeusza Pucitowskiego, Jana Cedrowskiego, Jana Bobrowskiego, sukcesorów Szlegiela, Mikołaja Normanda, Antoniego Poznańskiego, Kaspę Zylwetra, Wiktora Siekierzyńskiego, Leopolda Piotrowicza, W. Kazimierę z Gorskich Tyszkiewiczową, W. Justynę z Gorskich Szłykową, W. Kornelię Gorską, W. Teklę Gorską, W. Emilię z Gorskich Chrapowicką, Michała Orłowskiego, W. Eleonorę Zabiankę, Alexandra i Bogumiłę Bolow, Johana Gierharda, Alexandra Putkamera, Elżbiety

Łabowską, Aniełę Kamińską, W. Józefa Gorskiego, W. Adama Zabiellę, Ignacego Kietczewskiego, Ioachima Michałowskiego, Karola Grodkowskiego, Oktawiusza Chensuka i Franciszka Jakubowskiego, iżby niezawodnie na dzień 3oty niniejszego apryla mca przybyli sami, lub umocowani od nich plenipotenci do Izby tego Rządu, dla uczynienia z nimi aktu, o zreparowaniu pomienionego domu, lub wyprzedaniu onego przez licytację, na satysfakcyę tychże kredytorow; przy czym zastrzega się, iż w przypadku nieprzybycia ich na naznaczający się termin, czyli niepodania w tym względzie doniesienia będzie postąpiono ze strony zwierzchności z rzeczonym domem według konstytucyi 1764 roku na konwokacyynym seymie utwierdzoney pad tytułem: bezpieczeństwo młast Wielkiego Xięstwa Lit. Dat w Wilnie roku 1821 mca apryla 6 dnia.

Sekretarz Tytuł. Sowiet. Kazimierz Nowicki.

W e z w a n i e.

3. W skutek Ukazu Rządzącego Senatu z dnia 10 february 1821 roku za N. 250 w sprawie marszałkowej Radziszewskiej i Zienkowiczow z majorem woysk polskich Dowgiałłą o poszukiwaniu przez pierwszych sukcesyi po zmarłym X. Klimanskim nastalego, jakowym Rządzący Senat przedpisuje, po uzyskaniu od plenipotentów majora Dowgiałły służących do wspomnionej sprawy dokumentow przez jego składanych, przysłać całą sprawę do Senatu na rewizyę, departament 2gi Litewsko wileńskiego głównego sądu, w moc uczynionej dnia 21 february idącego 1821 roku rezolucyi, wzywa plenipotentów majora Dowgiałły jacy się okazaż przez gazetę niniejszą, aby papiery jeśli się u nich do wyrażonej sprawy znaydują, przedstawili departamentowi temuż w jak najprędszym czasie i z tranzlacją prawnie poświadczoną na rossyyski dyalekt. Assesor Fabian Świątecki.

Sekretarz Dobrzański.

Takowe pismo można drukować z woli Sądu Sekretarz Dobrzański.

Przedaż octu.

1. W sklepie domu Dobroczynności, jest do przedania ocet astragonowy w butelkach szampańskich bardzo mocny, butelka zł. 5 ocet podleyszy garniec złotych 4. W tymże sklepie znayduje się g-och cukrowy rzadkiej wielkości i słodczy do przedania, funt po zł. dwa. W tymże sklepie przedaja się espergiel, jest to gatunek konieczyny, ale daleko prędzey można go różkrzewić, gdyż i na piaszczystych gruntach można tenże zasiewać, garniec zł. 1 gr. 20.

Drzewa ogrodowe.

1 W dobrach Horodzieju JW. Brochockiego dziedzicznych w pcie Nowogr. położonych znaydują się do przedania, różne drzewa, planty, kwiaty oranżeryowe i treibhauzowe, jako to: drzewa cytrynowe i pomaranczowe, różney wielkości dobrze wyprowadzone, Oleandry z kwiatami dubeltowym wysoko i w piękney formie wyprowadzone. Laury różney wielkości, granaty dosyć wielkie, i cyprysy znaczney bardzo wielkości, również znayduje się różnych plant, i roślin exotycznych zea granicy sprowadzonych, i tu rozmnożonych duży zbiór z kilkuset gatunków złożony, tak do oranżeryi, treibhauzu, jako też i do klombów użyć się mogących, chcący nabydż jakąkolwiek ilość, i w jakich gatunkach w każdym czasie znaydzie w dobrach Horodzieju potrzebną informacyę i oznaczoną umiarkowaną cenę.

Sądy Exdywizorskie.

1 Sąd Gł. Miń. 2go Depart. skutkiem raportu dwóch urzędników Sądu Exdyw. Lubieszowskiego na rozdział funduszow JW. Władysława Czarnieckiego Chor. Lit. ustalonego i prośb kredytorских o przyspieszenie exdywizyi, przez żurnalną rezolucyą dnia 6 apryla teraźn. roku nastalą, termin zjazdu Sądu exdyw. fixa na dzień 1 junii teraź idącego 1821 roku ad fundum Hrabstwa Lubieszowskiego w pcie Piń. sytuowanego przeznaczył, o czém aby strony do tego konkursu wpływająca niewiadomością składać się niemogły, przez niniejszą awizacyą zawiadamia. Dat roku 1821 mca apryla 6 dnia. Sekretarz Grzegorz Borodicz.

2 Sąd Taxatorsko Exdywizorski dekretem remissyynym Magistratu Grodzień. w r. t. 1821 januar. 3 zapadłym w mieście Grodzie, na rozdział funduszow pomiędzy kredytorow i pretensorow po zesłych Iohannie i Maryannie Klaudach przeznaczony w komplecie dnia 2 marca t. r. po udecydowaniu komportacyi tak na stawających jako też i niestawających kredytorach i pretensorach, debitorach oraz sukcesorach massy, niemniej na wszystkich ogulnie osobach wpływ jakikolwiek do tej exdywizyi mieć mogących papierow i dokumentow na dzień 14 apryla t. r. po naznaczeniu inwentacyi dwóch części kamienicy w samym rynku pod N. 3 oraz browaru z młynem za rzeką Niemnem w Grodzie sytuowanych, po nakazaniu zdjęcia planu i wymiaru architektonicznego, słowem po ułatwieniu wszystkich kwestyow akcessoryynnych pod rozwiązanie przyniesionych, postanowił tenże Sąd exdyw. wyprzedać w terminach dnia 3, 10 i 17 mca maja t. r. dwie części kamienicy pod N. 3, oraz browaru z młynem pod konkurs oddanych, a to z publiczney licytacyi, osobno termin do stannosci wszystkich osobom w Sądzie Exdyw. w d. 20 maja zamierzono, dla tego iżby kredytorowie i pretensorowie sub ammissione, a debitorowie pod zasądzeniem sumy do massy konkursowey w dniu tym z dowodami, a chcący nabydż kamienicę z browarem i młynem w terminach przeznaczonych licytacyi w Sądzie exdyw. w mieście Grodzie ustanowionym, jawni się, przez niniejsze ogłoszenie wzywa się. Jan Sokołowski b. Sędzia Ziem. Grodzień. Exdyw. Antoni Dołobowski Adw. Sądu. Gł. Guber. Grodzień. Ignacy Zyszkiewicz Pisarz Sądu Woytowsko Ławniczego Grodzień. Exdyw. Jan Bartoszewicz Ad. Sub. Grodzień. i Reg. Exd.

2 W skutek remissy w Sądzie Ziem. Rtu Wilk. pod rokiem 1816 mca julii 5 dnia nastaley, taxę i exdywizyą folwarku Warońcow do WW Michała i Józefy Lipskich Rotm. Wilkom. należącego przeznaczającej, Sąd taxatorsko exdywizorski w roku teraź idącym na dniu 28 mca marca jako w terminie z obwieszczenia wypadającym w komplecie do tegoż maiątku pod konkurs idącego przybywszy, juryzdykcyą swoją ufundował, i powodem oświadczonego żądania stron * z sądy do miasta powiatowego Wilkomirza przeniósł, zamierzając termin ostatecznego rozbioru dzień 14ty następującego mca maja, ażeby przeto mający do massy funduszu WW. Lipskich swoje stosunki, nieodmiennie w oznaczonym czasie przed tymże sądem jawni i pretensye swoje zapowiedzieli, przez niniejsze ogłoszenie podające się do gazety Kur. Lit. dla trzykrotnego opublikowania zawiadamia się, z ostrzeżeniem razem, iż skutkiem wyż rzeczoney remissy namiestawających amissya zapisaną zostanie. Dat w Wilkomierzu r. 1821 mca apryla 2 dnia.

Leopold Komorowski Sędzia Ziem. Wilkom. Exdyw. Konstanty Zwolda Mejer Sędzia Wilkom. Sędzia Exdyw. Justyn Piotuch Sędzia Grodzki Wilkom. Exdyw.

Takową awizacyą że drukować wolno świadczę Dat jak wyżej Leopold Komorowski Sędzia Ziem. Wilkom. Exdyw.

Obserwacje meteorologi- czne.	Czas obserwacji	Wysokość Barom.	wys. Ther. Reau.	Wiatry	Odmia. w powie
	dn. 13 średnia.	27 cal. 11,63, lin.	+ 13,42 stopn	Połud. Wschod.	Pogoda
	dn. 14 średnia.	27 - 10 37 -	+ 15,17 -	Zachodni	Pogoda
	dn. 15 godz. 5	27 - 9 8 -	+ 9,	Połud. Zachod.	Pogoda